

هفته دفاع مقدس یادآور ایستادگی، ایثار و مقاومت ملت بزرگوار ایران است

مدیرعامل سازمان تامین اجتماعی به‌اتفاق مدیران ارشد این سازمان، با حضور در محل نمایشگاه یاد یاران که به مناسبت هفته دفاع مقدس در بوستان لاله برپا شد، از غرفه این سازمان بازدید کرد. به گزارش اداره کل روابط عمومی سازمان تامین اجتماعی، دکتر سیدتقی نوربخش، در جریان بازدید از نمایشگاه یاد یاران گفت: «هفته دفاع مقدس یادآور ایستادگی، ایثار و مقاومت ملت بزرگوار ایران، به‌ویژه شهدا، جانبازان و ایثارگران است. این ایام همچنین یادآور مقابله با اجماع جهانی است که به‌قصد ضربه‌زدن به با انقلاب اسلامی شکل گرفت و سرآغاز یک نبرد تمام‌عیار نظامی بود.» وی با اشاره به اینکه با آغاز جنگ نظامی، نبرد برای حفظ عزت و شرف ایران شروع شد، افزود: «پس از پایان دوران دفاع مقدس هم تهاجم در دو جبهه فرهنگی و اقتصادی ادامه پیدا کرد.» مدیرعامل سازمان تامین اجتماعی با بیان اینکه دفاع مقدس با ایستادگی ملت پایان یافت، تصریح کرد: «هم‌اکنون ایستادگی درمقابل تهاجم اقتصادی در کشورمان وجود دارد و در سازمان تامین اجتماعی به‌عنوان یکی از خاکریزهای اول این نبرد اقتصادی در دولت اول دکتر روحانی و در راستای اقتصاد بدون تکیه‌بر نفت توانسته‌ایم ۲۵درصد تجهیز منابع کشور را با کمک کارفرمایان، مشارکت جامعه کارگری و بیمه‌شدگان شکل دهیم.» نوربخش افزود: «درواقع حدود یک‌چهارم تجهیز منابع دولت در سازمان تامین اجتماعی به‌صورت سالیانه درحال تامین است و این موضوع در راستای معیشت مردم، تامین درمان و ارائه مزایای مختلف بیمه‌ای درحال انجام است.» مدیرعامل سازمان تامین اجتماعی تصریح کرد: «تمامی کارکنان شاغل در سازمان تامین اجتماعی به‌نوعی بسیجیان صحنه نبرد اقتصادی هستند. نبردی که علیه کشورمان شکل گرفته است.»

معاون درمان سازمان تامین اجتماعی اعلام کرد:

نظام ارجاع داخلی در ۱۰ استان اجرایی می‌شود

معاون درمان سازمان تامین اجتماعی با حضور در برنامه گفت‌وگوی ویژه خبری شبکه دو سیما که به‌موضوع کیفیت خدمات درمان بیمارستان‌های دولتی اختصاص داشت، به تشریح فعالیت‌های این سازمان پرداخت. به گزارش اداره کل روابط عمومی سازمان تامین اجتماعی، دکتر مهدی درخشان در این گفت‌وگو با بیان اینکه نوبت‌دهی در مراکز درمانی سازمان تامین اجتماعی از راه‌های مختلف انجام می‌شود، گفت: «بیمه‌شدگان می‌توانند به‌صورت تلفنی، اینترنتی، حضوری یا از طریق اپلیکیشن‌های موبایل نسبت به اخذ نوبت اقدام کنند.» وی با بیان اینکه نظام ارجاع می‌تواند به کاهش ازدحام در مراکز درمانی کمک کند، گفت: «اجرای نظام ارجاع از برنامه‌های مهم سازمان تامین اجتماعی است.» معاون درمان سازمان تامین اجتماعی با اشاره به اجرایی شدن نظام ارجاع داخلی در مراکز درمانی این سازمان در ۱۰ استان کشور به‌صورت پایلوت اظهار داشت: «این طرح در یک استان به‌صورت کامل اجرایی شده است.» دکتر درخشان افزود: «در نظام ارجاع داخلی برای بیمه‌شدگان پرونده الکترونیکی تشکیل می‌شود و پزشکان ابتدا به پزشک عمومی راهنمایی و در‌صورت‌نیاز برای پزشک متخصص نوبت‌دهی انجام می‌شود.» وی با اشاره به اهمیت استفاده از خدمات درمانی از سوی مردم گفت: «فرهنگ‌سازی در این زمینه مهم است و باید موردتوجه قرار گیرد.»

امضای تفاهم‌نامه همکاری میان شستا و تجار قبرسی

مدیرعامل شرکت سرمایه‌گذاری تامین اجتماعی (شستا) با اشاره به مشکلات ناشی از تحریم‌های بین‌المللی، گفت: «کشور ایران همواره به تعهدات مالی خود مقید بوده و هیچ‌گونه بدهی مالی به‌هیچ شرکت خارجی ندارد.» سیدرضا نوروزاده در مراسم امضای تفاهم‌نامه همکاری با هیئت تجاری از کشور قبرس، با تأکید بر امنیت سرمایه‌گذاری خارجی در کشور اظهار کرد: «ایران سرزمینی امن برای سرمایه‌گذاران خارجی است.» در نشست دوطرف تفاهم‌نامه‌هایی در زمینه انرژی، خدمات مالی، حمل‌ونقل، گردشگری و... امضا کردند. همچنین طرفین بر سر تشکیل کمیته‌ای مشورتی برای عملیاتی شدن تفاهم‌نامه‌ها توافق کردند.

چشم‌پوش

خبرها و نظراتی تأمین اجتماعی

بیمه‌های اجتماعی چگونه برای ورود به سده پانزدهم آماده می‌شوند؟

تامین اجتماعی ۱۴۰۰

به گفته کارشناسان شرط موفقیت سازمان تامین اجتماعی در سده پیش‌رو تدابیر و راهبردهایی در برخی حوزه‌ها مانند پوشش بیمه‌ای، اصلاحات، درمان و سرمایه‌گذاری است

آینده تامین اجتماعی و پنج مسئله کلیدی

کشور، افزایش ضریب نفوذ بیمه‌ای و در نتیجه تجمیع مازاد درآمدها و همچنین نهاتر بدهی‌های دولت (به‌واسطه عدم پرداخت سهم سه‌درصدی در تامین مالی طرح بازنشستگی) با بنگاه‌های دولتی در قالب تحقق سیاست خصوصی‌سازی اقتصاد کشور و کوچک‌سازی دولت سبب شد تا این صندوق‌ها به‌ویژه صندوق سازمان تامین اجتماعی و بازنشستگی کشوری به سمت بنگاهداری سوق داده شوند.

در شرایط کنونی این سرمایه‌گذاری‌ها، با وجود سهم اندکی که در تامین هزینه‌های صندوق دارند، به‌واسطه رویکردهای نادرست اقتصادی، به‌شدت سیاست‌زده شده و در نتیجه مشکلات متعددی را در جهت تحقق وظایف اصلی یک صندوق بیمه اجتماعی به‌وجود آورده‌اند. لذا یکی از چالش‌های پیش رو که باید تا سال ۱۴۰۰ در نظام بیمه اجتماعی کشور پاسخ درخوری به آن داده شود، مسئله بنگاهداری صندوق‌های بیمه اجتماعی و نحوه تعامل آنها با بازارهای مالی است. سازمان تامین اجتماعی از معدود صندوق‌های بیمه‌ای در جهان است که تقریباً کلیه خدمات بیمه‌های اجتماعی را ارائه می‌دهد.

این سازمان در کنار ارائه خدمات درمانی و بنگاهداری، به‌حق به‌عنوان دولتی در دولت تعریف می‌شود. گرچه وظیفه اصلی یک طرح بیمه‌ای پوشش فراگیر، کفایت مزایا و پایداری منابع مالی جهت تحقق تعهدات بلندمدت بین‌نسلی این صندوق‌ها است؛ اما ارائه خدمات درمانی به‌صورت مستقیم، سازمان تامین اجتماعی را معطوف به ایفای تعهدات دیگری در نظام سلامت کشور کرده است. با توجه به اجرای طرح تحول سلامت در کشور و افزایش هزینه‌های درمانی در کنار عبور از سقف ۹درصدی درمان از کسور بیمه‌ای، مسئله بازتعریف رابطه تامین اجتماعی و متولی اصلی نظام سلامت در جهت مراقبت از ذخایر بیمه‌شدگان موضوعی حیاتی است که می‌بایست تا آخر این سده حل شود.

هر صندوق بیمه اجتماعی با توجه به تحولات جمعیتی و بازار کار باید جهت استمرار ایفای تعهدات بلندمدت بین نسلی خود اصلاحات لازم را اعمال کند. این اصلاحات در دو دسته اصلاحات پارامتری و سیستمی در جهان

که ادامه حیات صندوق‌های بیمه‌ای در گرو انطباق با این تحولات بازار کار است. طراحی قوانین خاص جهت پوشش مشاغل غیررسمی و زنان در جهت تحقق بیمه اجتماعی فراگیر باید در اولویت این صندوق‌ها باشد. درحال حاضر، در حدود ۱۸صندوق بیمه‌ای در کشور فعال هستند که سازمان تامین اجتماعی به‌تنهایی ۸۵درصد از بیمه‌شدگان را تحت پوشش دارد.

سایر صندوق‌ها با سهم ۱۵درصدی در قالب صندوق‌های خاص تعریف می‌شوند. در سال‌های اخیر باتوجه به مشکلات عمدتاً مالی صندوق‌های خاص به‌خصوص صندوق بازنشستگی کشوری و صندوق بیمه نیروهای مسلح که در مجموع در حدود ۴۰هزار میلیارد تومان کسری منابع خود را از بودجه عمومی دولت (که در اصل، باید صرف سیاست‌های فقرزدایی غیرشاغلین می‌شد) تامین می‌کنند، موضوع ادغام این صندوق‌ها مطرح شده است. گرچه از سال‌ها قبل عملاً ورودی برخی از این صندوق‌ها قطع و به سمت سازمان تامین اجتماعی هدایت شده‌اند؛ اما تشکیل یک صندوق واحد بیمه‌ای جهت رفع هم‌پوشانی‌ها، جلوگیری از تقلب، ایجاد وحدت رویه و رفتار برابر با شاغلین در کسور بیمه‌ای و پرداخت مزایا به‌جد دنبال می‌شود؛ بنابراین از مهم‌ترین سوال‌های پیش روی نظام بیمه اجتماعی کشور که تا پایان این قرن باید به آن پاسخ مناسبی داد، نحوه ادغام این صندوق‌ها است.

صندوق‌های بیمه‌ای براساس نحوه تامین مالی و روش پرداخت مزایا در دو دسته تامین مالی براساس توازن درآمد-هزینه (PAYG) و روش پرداخت مزایای معین (DB) و تامین مالی براساس اندوخته‌گذاری (Funded) و روش پرداخت حق بیمه معین (DC) تقسیم‌بندی می‌شوند. نظام بیمه اجتماعی ایران در دسته نظام‌های PAYG-DB تعریف می‌شود که در آغاز فعالیت خود، با تعیین نرخ حق بیمه بالا؛ یعنی ۳۰درصد، در سال‌های اولیه و میانی مازاد منابع بر مصارف را تجربه کرد. این مازاد صرف اندوخته‌گذاری و سرمایه‌گذاری شد تا در سال‌هایی که تعهدات صندوق افزایش می‌یابد یا به عبارتی به بلوغ می‌رسد کسری خود را از این اندوخته‌ها تامین کند. با در نظر گرفتن عمق کم و تنوع محدود بازارهای مالی

• یادداشت • • حسام نیکوپور •

حدود چهار سال دیگر سده پانزدهم شمسی شروع می‌شود. بیمه اجتماعی با قدمتی بیش از ۶۰سال در ایران تحولات مختلفی را از بعد تعداد خدمات، ضریب نفوذ، تامین مالی و ساختار مدیریتی تجربه کرده است. حرکت بیمه‌های اجتماعی در این سال‌ها، تعریف‌شدن در نظام جامع تامین اجتماعی کشور در کنار مساعدت‌های اجتماعی و برنامه‌های بازار کار جهت مقابله با فقر بوده است. بیمه‌های اجتماعی کشور با مشارکت کارگران، کارفرمایان و دولت انعکاس‌گر مهم‌ترین جنبه‌های همبستگی اجتماعی هستند، مشارکتی که مقابله با ریسک‌های سالمندی، ازکارافتادگی، بازماندگی، بیماری و بیکاری را بدون وابستگی به درآمدهای نفتی رقم زده است.

در آخرین سال‌های سده چهاردهم شمسی بیش از ۷۷درصد از ۲۲و نیم‌میلیون شاغل ایرانی همراه با خانواده‌های‌شان تحت پوشش این نظام مشارکتی هستند و متأسفانه در

حدود پنج میلیون شاغل کشور نیز تحت پوشش این نظام مشارکتی اشتغال محور نیستند. بیمه‌های اجتماعی، شاغلین رسمی را تحت پوشش دارند و در اقتصادی که سهم شاغلین غیررسمی آن در حال افزایش است، احتمال پوشش بیمه‌ای کاهش می‌یابد. ایران نیز در فرایند تحولات بازار کار خود افزایش سهم شاغلین غیرمزد و حقوق‌بگیر را که عمدتاً در گروه مشاغل غیررسمی هستند، شاهد بوده است؛ اما بیمه‌های اجتماعی سنتی، خود را با این تحولات بازار کار تطبیق ندادند و لذا این سهم ۳۳درصدی شاغلین بدون بیمه در کشور دیده می‌شود که سهم زنان در آنها بیش از مردان است. بازار کار ایران با زانانه‌تر شدن، افزایش سهم شاغلین تحصیلکرده و ورود جوانان مواجه است، این درحالی است که سهم بیمه‌شدگان زن در سازمان تامین اجتماعی در حدود ۱۸درصد است و میانگین سن بیمه‌شدگان در حال افزایش. علاوه‌براین، مشاغل اینترنتی در کشور به‌سرعت در حال گسترش هستند. تردیدی وجود ندارد

تجربه شده‌اند. اصلاحات سیستمی، که به‌عنوان خصوصی‌سازی نظام بیمه اجتماعی شناخته می‌شود، تجربه‌ای است شکست خورده که در ۲۳ کشور آمریکای جنوبی و اروپای شرقی اجرا شد. این اصلاحات از سال ۱۹۸۱ از شیلی آغاز شد و در سال ۲۰۰۸ با رومانی پایان یافت. با وقوع بحران اقتصادی سال ۲۰۰۸ در جهان، با توجه به وابستگی نظام‌های تامین اجتماعی -Funded DC به وضعیت اقتصادی، کشورهایی مانند آرژانتین، شیلی، بولیوی و مجارستان به سمت اصلاحات مجدد

به معنی برگشت به نظام PAYG-DB دولتی رفتند. اصلاحات پارامتری گرچه به‌عنوان مسکن موقت عنوان می‌شوند؛ اما در دوره‌های مختلف بلوغ صندوق بیمه‌ای را به تأخیر می‌اندازند. این اصلاحات به شیوه‌های مختلف، از جمله افزایش نرخ حق بیمه، تغییر فرمول مستمری، افزایش سن بازنشستگی، جلوگیری از بازنشستگی‌های پیش از موعد، سخت‌ترکردن شرایط ازکارافتادگی و پوشش بیمه‌ای اتباع خارجی، اعمال می‌شوند. با توجه به شرایط بحران نقدینگی صندوق‌های بیمه‌ای به‌ویژه سازمان تامین اجتماعی اعمال

اصلاحات پارامتری یک ضرورت محتوم است که هر روز تأخیر در اعمال آنها تصویر آینده صندوق‌ها را بدتر می‌کند. لذا نوع و نحوه اعمال اصلاحات پارامتری باید از جمله برنامه‌های اولویت‌دار برنامه‌ریزان و مدیران صندوق‌های بیمه‌ای در چهار سال آینده باشد تا صندوق‌ها با شرایط مساعدتری رهسپار قرن آتی شوند. به‌طور خلاصه، انتظار می‌رود که مدیران عالی صندوق‌های بیمه‌ای و سیاست‌گذاران حوزه رفاه و تامین اجتماعی چه در دولت و چه در مجلس، و همچنین فعالان کارگری و کارفرمایی به‌عنوان شرکای اجتماعی صندوق‌های بیمه‌ای در چهار سال آتی به پنج مسئله بنیادی بیمه فراگیر، اصلاحات پارامتری، ادغام صندوق‌های بیمه‌ای، تعیین تکلیف بخش درمان، و خروج از بنگاهداری و نحوه تعامل با بازارهای مالی، پاسخ دهند و اقدامات اجرایی مناسب جهت ورود شایسته به سده پانزدهم شمسی را به ثمر رسانند.

معاون پژوهشی موسسه عالی پژوهش تامین اجتماعی